

Eneolit

Eneolithic

Äneolithikum

Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)

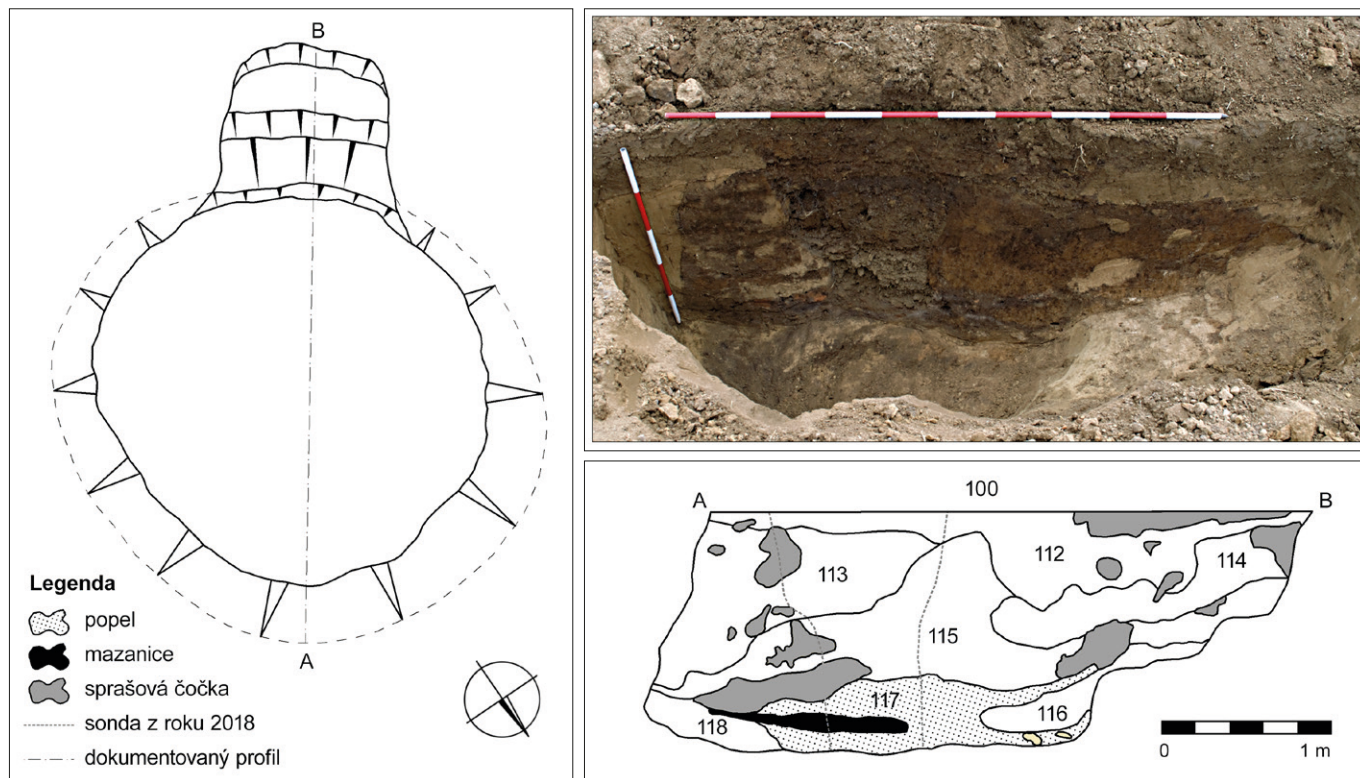
„Stránská skála IV“.

Kultura nálevkovitých pohárů. Sídliště. Zjišťovací výzkum.

Lokalizace: WGS-84 – 49,1903828° N; 16,6810111° E.

V souvislosti s vydáním nových ortosnímků terénu v aplikaci Google Earth (snímek ze 4/4/2016) došlo v prostoru lokality Stránská skála IV k identifikaci několika porostových příznaků, které zde indikují přítomnost prozatím neznámých archeologických objektů. V roce 2018 zde proběhl menší sondážní výzkum, jehož cílem bylo ověřit existenci zahloubené struktury v inkriminovaném prostoru. Při sondáži se podařilo potvrdit přítomnost objektu a shromáždit menší kolekci archeologického

materiálu, včetně štípané kamenné industrie z místních rohvců. Nevýraznost získané keramiky a charakter industrie s převahou ústěpů vedl i přes řadu nejasností k prvotní, a jak se později ukázalo nesprávné, domněnce o příslušnosti objektu ke starší době bronzové (cf. Rychtaříková et al. 2019). Za účelem objasnění reálného chronologického zařazení struktury došlo v roce 2019 k realizaci řádného archeologického výzkumu, při kterém byla prozkoumána zbývající část výplně objektu (přiřazeno pořadové číslo 4/18). Nově získaný materiál a odebrání vzorků na radiokarbonové datování umožnilo datovat zahloubenou strukturu do počátku staršího stupně kultury nálevkovitých pohárů. Výsledné datum 4870±35 BP (Poz-113193) si je pak velmi blízké s datem, které pochází z nedalekého objektu KNP 1/11 (cf. Bartík et al. 2019).

Obr. 1. Brno-Slatina, „Stránská skála IV“. Objekt KNP 4/18. Foto a kresby J. Bartík.

Fig. 1. Brno-Slatina, „Stránská skála IV“. The FBC feature n. 4/18. Photo and drawings by J. Bartík.

Z hlediska typologie sídlištních jam můžeme objekt 4/18 klasifikovat jako zásobní jámu trychtýřovitého profilu se zaoblenými rohy a schodkovitě upraveným vstupním výklenkem, situovaným v jeho jihozápadní části (obr. 1). Délka objektu v podélném řezu činila 270 cm, šířka zásobní jámy v hrdle však byla nižší, pouze 154 cm. Maximální výduť pak měřila 204 cm. Dno jámy lze charakterizovat jako téměř rovné, pouze s nevýraznými prohlubněmi. Maximální hloubka od úrovně sprašového podloží nepřekročila 110 cm. Stratigrafická situace zdokumentovaná na podélném profilu prozrazuje, že výplň objektu sestávala ze sedmi hlavních uloženin (kontext 112–118), které ve všech hloubkových úrovních prostupovaly různé velké sprašové čočky. Na bázi zásobní jámy spočívala kromě dvou sprašů promíslených uloženin (k. 116, 118), 30–40 cm mocná popelovitá vrstva (k. 117), bohatá na archeologický materiál. Vrstvou prostupovala kumulace větších bloků i menších hrudek do světle oranžova vypálené mazanice, přičemž řada z nich nesla otisky konstrukčních prvků. Kromě jednotlivých skupin artefaktů pocházejí z této uloženiny také početné nálezy uhlíků a spálených obílek, které mohou dokládat primární funkci objektu coby síla. V centrální části výplně spočívala světle hnědá homogenní uloženina (k. 115), která zde vytvářela zřetelný kužel (obr. 1). I tato vrstva byla poměrně bohatá na archeologický materiál a kromě značného množství fragmentů zvířecích kostí obsahovala i větší kusy keramických nádob. Uvedený kužel vyklíňovaly ve svrchní části jámy tři charakterově velmi blízké uloženiny hnědé až šedohnědé barvy (k. 112–114). Skladba a rozmístění uloženin naznačují, že k zasypání jámy nedošlo jednorázově v krátké době, ale že byla po určitý časový úsek vystavena jak přirozeným depozičním procesům, tak činnosti člověka, který do ní sekundárně deponoval sídlištní odpad.

Kromě již zmíněných fragmentů keramických nádob, zvířecích kostí, mazanice a štípané kamenné industrie dílenského charakteru z místních rohoveců bylo získáno i několik neopracovaných kamenů, zlomek otloukače z valounu křemene a kousek drobného slitku z téměř čisté mědi. Nově získaná data přispěla k pochopení charakteru lidských aktivit v prostoru exploatačně-dílenského areálu na Stránské skále na počátku eneolitu.

Literatura

- Bartík, J., Škrdla, P., Šebela, L., Přichystal, A., Nejman, L. 2019: Mining and processing of the Stránská skála-type chert during Late Neolithic and Early Eneolithic periods. *Archeologické rozhledy* LXXI(3), 373–417.
- Rychtaříková, T., Škrdla, P., Bartík, J. 2019: Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 60(1), 206–207.

Summary

Brno (Slatina cadastre, Brno-město District). The rescue excavation of a small sunken feature was carried out during 2019 at Brno – “Stránská skála IV”. The excavated structure was rich in lithics made from local cherts and other archaeological material (including pottery sherds, daub, and animal bones). Feature No. 4/18 can be interpreted as a storage pit and dated to baalberge phase of the Funnel Beaker culture.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla

Dědice (okr. Vyškov)

„Legerní pole“.

Kultura se šňůrovou keramikou. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: Y: 568265.69; X: 1152971.88.

Během záchranného výzkumu na západním okraji vyškovské průmyslové zóny (ulice Průmyslová) jsme odkryli tři pravěké objekty. První byla blíže nedatovatelná sídlištní jáma. Dva další byly kostrové hroby kultury se šňůrovou keramikou. Na dně rozměrné, přibližně čtvercové, hrobové jámy jsme našli několik keramických nádob (mohutnou amforu, pohár zdobený otiskem šňůry). Dalšími milodary byly měděná dýka, měděné šídlo, kostěné dláto a kostěné šídlo, kamenná sekerka, kamenný brousek a rohovecový úštěp. Kosterní pozůstatky, původně uložené ve skrčené poloze na boku, byly silně rozvlečené jak po dně hrobové jámy, tak v jejím zásypu. Hrobová jáma byla patrně původně dutá (předpokládáme nějakou formu vnitřní dřevěné konstrukce), což umožnilo pohyb zvířat uvnitř hrobu a tím došlo k rozvlečení lidských ostatků i nálezu. Zcela nemůžeme ani vyloučit možnost vyloupení hrobu již v pravěku. Je však potřebné dodat, že jsme v zásypu hrobu nenašli stopy po vykrádací šachtě. Druhá hrobová jáma, či spíše její torzo (byla mělce zahloblena a při skrývcce silně porušena), obsahovala pouze poškozený menší šňůrový pohár.

Literatura

Neuvezeno.

Zusammenfassung

Dědice (Bez. Vyškov), „Legerní pole“. Schnurkeramik. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

Blanka Mikulková

Hlinsko (okr. Přerov)

„Kouty“.

Kultura se šňůrovou keramikou, bošácká kultura. Mohylové pohřebiště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum na mohylníku kultury se šňůrovou keramikou v Hlinsku byl vyvolán na základě rozšiřování těžebního pásma kamenolomu Podhůra. Lokalita se nachází v trati „Kouty“, která je situována na jihozápadním okraji lomu Podhůra v nadmořské výšce 342–344 m. Lokalita je součástí Podbeskydské pahorkatiny, která patří, podobně jako ostatní pahorkatiny na východ od Moravské brány, k celku Západních Karpat. Mohylník byl poprvé podrobně popsán v roce 1934 I. L. Červinkou, který většinu mohyl prokopál, popsal a zanesl do celkového plánu zkoumané lokality (Šebela a kol. 2007, 16–19). Záchranný archeologický výzkum byl započat na počátku měsíce března 2019 skrývkou geofyzikálním průzkumem vytypovaných míst, kde následně v období měsíců březen až červenec probíhala systematická povrchová prospekce, během které byla získána řada nálezů z období mladšího paleolitu.

Na počátku měsíce června byl zahájen záchranný výzkum dvou dochovaných mohyl, které se nacházely v plánovaném záboru, určeném pro další těžbu kamene. První mohyla č. I před zahájením exkavace dosahovala v půdorysu rozměrů 7 × 12 m s dochovanou výškou v rozmezí 0,40–0,50 m. Samotný výzkum byl započat vyměřením středového kříže, který mohyly rozdělil na celkem 4 zkoumané sektory, označené římskými čísly I–IV. Jako